

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

О.М. Левченко*, доктор економічних наук.

О.В. Ткачук*, кандидат економічних наук.

І.О. Царенко*

Центральноукраїнський національний технічний університет

*orcid.org/0000-0001-5452-7420

*orcid.org/0000-0002-1381-1684

*orcid.org/0000-0002-2232-8061

© Левченко О.М., 2017.

© Ткачук О.В., 2017.

© Царенко І.О., 2017.

Стаття отримана редакцією 26.03.2018 р.

Вступ. Забезпечення національної безпеки в умовах сучасних реалій постає одним із найголовніших завдань держави і суспільства. Ключовими аспектами підтримання рівня безпеки країни на належному рівні виступають як стабільний розвиток економіки, так і гарантування високих соціальних стандартів та якості життя населення в контексті гуманізації всіх процесів у сучасному цивілізованому суспільстві.

На національну безпеку впливає феномен глобалізації, яка справляє суттєвий вплив на економічну, соціальну, політичну діяльність усіх країн світу. З огляду на зростаючу взаємозалежність між країнами ризику та загрози стають усе більш численними і різноманітними, а тому більшість країн відзначають широкі можливості забезпечення безпеки кожної з них у світовому глобалізованому просторі тільки завдяки спільним зусиллям, вживанню більш ефективних скоординованих заходів на військовому, політичному, економічному, соціальному рівнях [1].

У цьому контексті цілком слушним є твердження щодо наявності двох протилежних ефектів глобалізації. З одного боку, з відкриттям кордонів для торгівлі й іноземних інвестицій, глобалізація створює нові можливості та чинить тиск на вітчизняні фірми стосовно прискорення впровадження інновацій і підвищення їх конкурентних позицій. Основними позитивними наслідками глобалізації є вдосконалення інституцій, сприяння конкуренції й ефективності, здійснення політики, що підвищує продуктивність праці, створення економічної, політичної та соціальної стабільності. З іншого боку, глобалізаційні процеси можуть призвести до нестабільності, внаслідок чого країни стають більш вразливими до зовнішніх потрясінь, зменшуючи темпи зростання та збільшуючи державні витрати при подоланні небажаних наслідків глобалізації [2].

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Різноманітні теоретико-методичні та практично-прикладні аспекти забезпечення національної безпеки в умовах прискорення глобалізаційних процесів у світі є предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних учених (В.О. Антонов, О.Л. Кардаш, О.В. Комеліна, М.І. Крупка, О.М. Ляшенко, В.П. Мартинюк, А.В. Надутий, М.О. Перепелиця, І.О. Ревак, А.О. Чайкіна, С.В. Чумаченко й інші) і зарубіжних фахівців (І. Цірді, В. Жуюнь, Х. Хуалінь, Х. Хііламо, О. Кангас). Водночас потребують більш ґрунтовного вивчення питання впливу глобалізації на рівень національної безпеки та пошуку шляхів поліпшення соціально-економічних передумов забезпечення національної безпеки у сучасних умовах.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення особливостей забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації, оцінювання соціально-економічних передумов та обґрунтування напрямів підвищення національної безпеки України у світовому глобалізованому просторі.

Основний матеріал і результати. Згідно з Законом України «Про основи національної безпеки України», національна безпека трактується як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне

виявлення, запобігання й нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у різноманітних сферах [3].

Суб'єкти забезпечення національної безпеки України – це система взаємодоповнюючих і взаємопов'язаних органів державної влади та місцевого самоврядування, а також громадських об'єднань, цілеспрямована діяльність яких у єдиному напрямі орієнтована й сприяє ефективному, своєчасному та адекватному викликам сучасності забезпеченню національної безпеки, чого неможливо досягти при одноосібній діяльності окремо взятих уповноважених державою органів чи представників недержавного сектора [4].

Існуючі підходи до класифікації складових національної безпеки (її підсистем, сфер забезпечення) є доволі різноманітними. Так, законодавством закріплено необхідність гарантування національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері, у сфері державної безпеки, у воєнній сфері та сфері безпеки державного кордону України, у внутрішньополітичній сфері, в економічній сфері, у соціальній та гуманітарній сферах, у науково-технологічній сфері, у сфері цивільного захисту, в екологічній і інформаційній сферах [3].

Перепелиця М.О. виокремлює такі підсистеми в системі національної безпеки: політична безпека, екологічна безпека, економічна (фінансова) безпека, науково-технологічна безпека, демографічна безпека, інформаційна безпека, соціальна безпека, військова безпека [5].

Надутьий А.В. акцентує увагу на доцільності забезпечення регіональної, міжнародної, глобальної безпеки [6].

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі й характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання. Складовими економічної безпеки є: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпека [7].

Зі свого боку, національна безпека у фінансовій сфері може включати такі складові, як безпека в бюджетній сфері, безпека у сфері управління державним боргом, гарантованим державою боргом і боргом корпоративного сектора, безпека в податковій сфері, безпека у банківській сфері, безпека у сфері функціонування валютного ринку, безпека у сфері інвестиційної діяльності [5].

Стосовно міжнародних компараторів, корпорація «Unisys» під час обчислення індексу безпеки «Unisys Security Index» урахує вісім площин забезпечення безпеки за чотирма категоріями (табл. 1).

Таблиця 1

Складові індексу безпеки «Unisys Security Index»

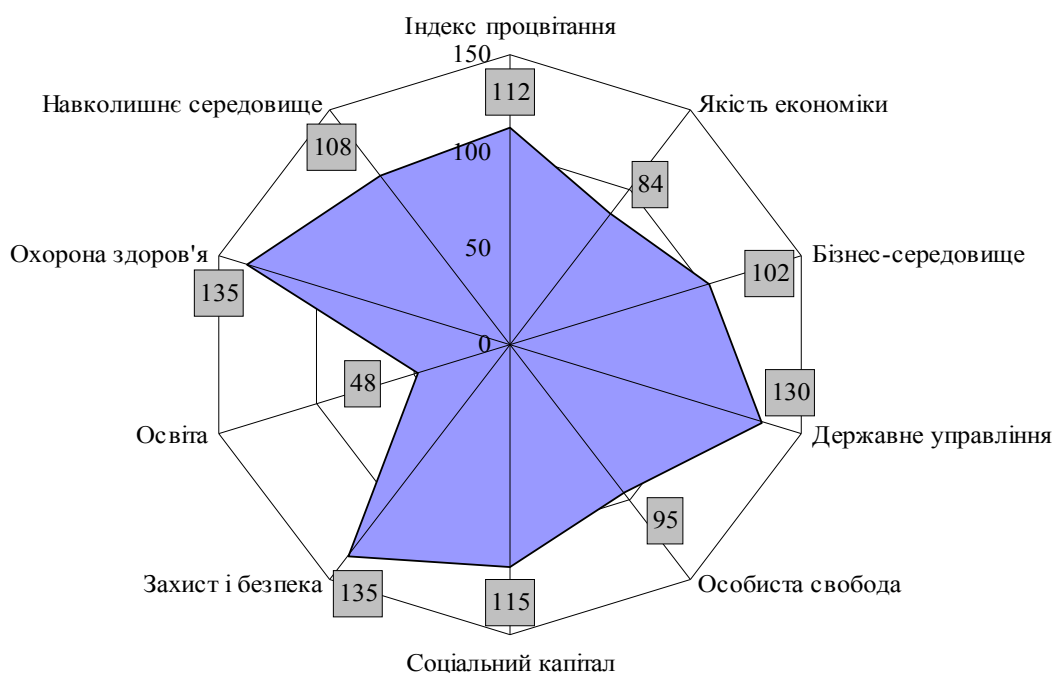
Національна безпека	Національна безпека	Національна безпека країни у зв'язку з війною чи тероризмом
	Катастрофи / епідемії	Серйозне стихійне лихо, що трапляється в країні
Фінансова безпека	Банківські порушення	Здатність інших користувачів отримувати та використовувати дані кредитної чи дебетової картки
	Фінансові зобов'язання	Здатність відповідати за важливими фінансовими зобов'язаннями
Інтернет-безпека	Віруси / злом	Безпека в мережі Інтернет та при роботі з ПК стосовно вірусів, небажаних повідомлень електронної пошти або злому
	Онлайніві транзакції	Забезпечення безпеки покупки чи банківських операцій у мережі Інтернет
Особиста безпека	Крадіжки персональних даних	Несанкціонований доступ або неправомірне використання особистої інформації
	Особиста безпека	Загальна особиста безпека протягом наступних шести місяців

Джерело: складено на основі [8, с. 3].

Динаміка індексу безпеки «Unisys Security Index» свідчить про зростання його значень із 135-ти у 2007 році до 173-х у 2017 році (за максимального значення 300). Цей індекс, хоч і дозволяє отримати уявлення про рівень безпеки у глобальному вимірі, проте обмежуючим чинником інтерпретації його результатів є здійснення розрахунку за обмеженою кількістю країн. Так, у 2017 році індекс обчислювався для таких країн, як: Філіппіни (243), Мексика (216), Малайзія (215),

Бразилія (189), Аргентина (177), США (169), Колумбія (169), Австралія (157), Нова Зеландія (154), Бельгія (152), Великобританія (144), Німеччина (136), Нідерланди (125) [8, с. 6]. Україна не була представлена у рейтингу індексу безпеки «Unisys Security Index», проте про стрімке погіршення позицій країни в контексті забезпечення її національної безпеки у глобалізованому світі свідчить низка інших рейтингів і показників.

Так, серед 149-х країн світу за індексом процвітання «The Legatum Prosperity Index» у 2017 році Україна зайняла 112-те місце. При цьому найгірші позиції наша держава отримала за складовими «Охорона здоров'я» – 135-те місце, «Захист і безпека» – 135-те місце, «Державне управління» – 130-те місце, «Соціальний капітал» – 115-те місце, а найвищий рейтинг за складовою «Освіта» – 48-ме місце (рис. 1). Найвищі рейтингові позиції за індексом процвітання у 2017 році мали Норвегія (1), Нова Зеландія (2), Фінляндія (3), Швейцарія (4), Швеція (5), найнижчі – Судан (146), Центральна Африканська Республіка (147), Ємен (149). Суміжні з Україною позиції за рейтингом зайняли Бангладеш (111) та Буркіна-Фасо (112) [9, с. 10-11].

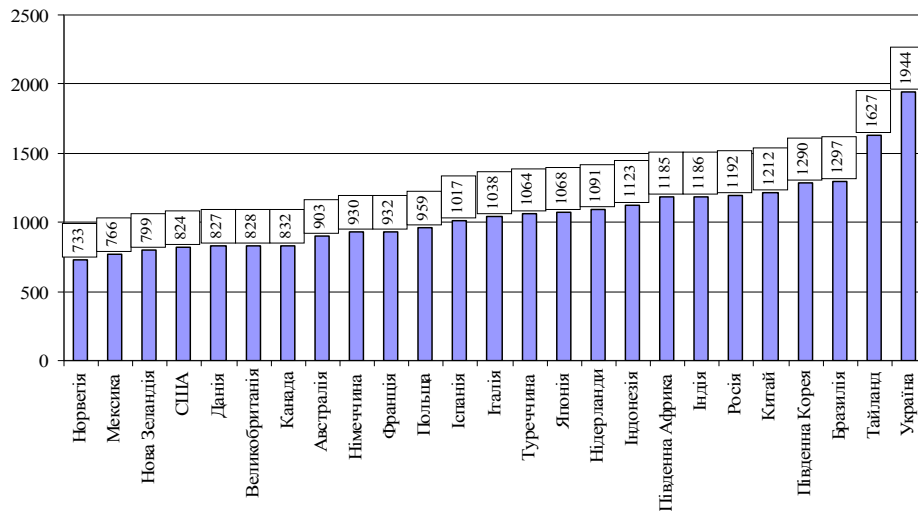

Рис. 1. Рейтинг України за індексом процвітання «The Legatum Prosperity Index» у 2017 році

Джерело: побудовано авторами на основі [9, с. 11]

За значеннями міжнародного індексу енергетичної безпеки «The International Index of Energy Security Risk» Україна, яка входить до 25-ти країн – найбільших споживачів енергетичних ресурсів, упродовж 1995 – 2014 років стабільно займала останнє, 25-те місце. У 2014 році рівень ризику енергетичної безпеки в Україні оцінено значенням 1944 (значення індексу є каліброваним до рівня 1000 для країн OECD (ОЕСР) у 1980 році), що в 1,2 разу вище, ніж у Таїланді, який займає 24-те, передостаннє місце, та в 2,7 разу вище, ніж у країні-лідері Норвегії [10, с. 6, 13] (рис. 2).

Згідно з даними звіту «The Global Peace Index» у 2016 році економічна вартість насильства в Україні становила 20,4% ВВП (19-те місце серед 163-х країн світу). Показник ступеня участі у національних і міжнародних конфліктах складав в Україні 3,218 (за мінімального значення 1,000 у Ботсвані та максимального 3,827 у Сирії), ступеня суспільної безпеки і захисту – 3,340 (мінімум – 1,232 в Ісландії й максимум – 4,318 в Іраку) та ступеня милітаризації – 2,534 (мінімум – 1,009 в Ісландії й максимум – 3,94 в Ізраїлі) [11, с. 128 – 132].

Рис. 2. Рівень ризику енергетичної безпеки країн «The International Index of Energy Security Risk» у 2014 році

Джерело: побудовано авторами на основі [10, с. 6]

Значення рівня глобалізації в Україні за показником «The KOF Globalisation Index» у 2018 році складало 70,60 (49-те місце серед 185-ти країн світу). Водночас значення економічного індексу глобалізації становило 56,22 (89-те місце), а соціального – 65,40 (97-ме місце).

У контексті вивчення соціально-економічних передумов забезпечення національної безпеки виконаємо оцінювання взаємозв'язку показників рівня глобалізації та миру за країнами світу (табл. 2).

Таблиця 2

Показники рівня глобалізації та миру за країнами світу

Країни	V1	V2	V3	V4	V5	V6
Австрія	87,91	81,36	86,75	1,035	1,39	1,375
Австралія	79,29	63,53	83,39	1,076	1,587	1,646
Бельгія	90,47	89,23	86,29	1,092	1,844	1,587
Великобританія	87,23	77,58	88,05	1,109	1,864	2,594
Греція	80,31	71,63	77,31	1,833	2,072	2,144
Данія	87,85	82,21	88,3	1,286	1,347	1,379
Естонія	81,97	84,31	82,65	1,445	2,036	1,49
Ізраїль	75,73	69	83,84	2,604	2,274	3,94
Ірландія	83,53	86,19	88,12	1,229	1,604	1,34
Іспанія	83,31	73,44	78,23	1,028	1,834	1,856
Італія	82,15	70,01	77,17	1,043	2,166	1,965
Канада	83,45	70,34	86,48	1,085	1,491	1,567
Китай	61,23	38,5	51,6	1,942	2,513	2,043
Корея	76,67	61,18	78,7	1,833	1,673	2,048
Нідерланди	90,24	89,31	83,76	1,084	1,545	2,115
Німеччина	86,89	77,06	85,39	1,052	1,646	1,872
Нова Зеландія	78	70,39	86,88	1,028	1,38	1,294
Норвегія	85,81	76,34	90,43	1,244	1,249	2,258
Польща	78,72	68,87	75,15	1,43	1,948	1,548
Росія	69,06	50,95	65,81	2,709	3,219	3,277
Сінгапур	80,01	92,47	80,63	1,021	1,612	2,15
Словаччина	80,74	79,05	78,03	1,43	1,848	1,45

Продовження таблиці 2

Словенія	79,76	75,66	80,85	1,43	1,411	1,185
США	79,95	63,83	80,6	1,793	2,117	3,045
Туреччина	70,87	52,36	66,27	2,7	3,102	2,088
Україна	70,6	56,22	65,4	3,218	3,34	2,534
Фінляндія	85,98	79,44	85,85	1,244	1,468	2,004
Франція	87,34	77,57	85,28	1,137	1,934	2,676
Чехія	83,41	81,69	78,32	1,035	1,651	1,283
Чилі	74,14	64,14	70	1	2,074	1,601
Швеція	88,05	81,32	85,68	1,244	1,373	2,152
Японія	77,3	64,1	76,32	1,403	1,384	1,425

Позначення: V1 – індекс глобалізації; V2 – економічний індекс глобалізації; V3 – соціальний індекс глобалізації; V4 – ступінь участі у національних та міжнародних конфліктах; V5 – ступінь суспільної безпеки і захисту; V6 – ступінь мілітаризації.

Джерело: складено авторами на основі [11; 12].

Розраховані коефіцієнти парної кореляції між показниками рівня глобалізації та миру за країнами світу демонструють доволі високі значення (табл. 3), що дозволяє стверджувати про в цілому позитивний вплив глобалізаційних процесів на національну безпеку держав.

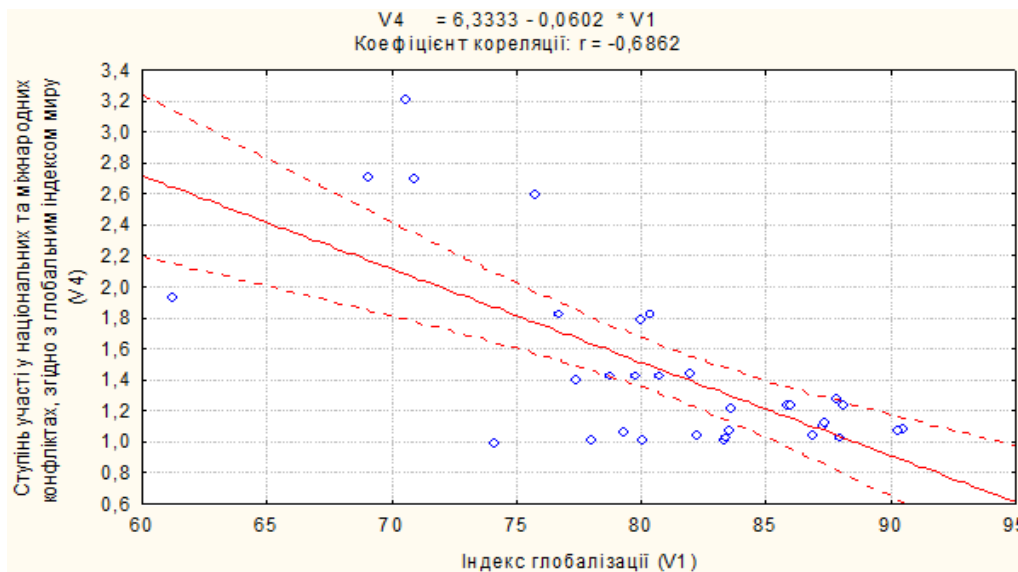
Таблиця 3

Матриця коефіцієнтів парної кореляції показників за країнами світу

	V1	V2	V3	V4	V5	V6
V1	1,00	0,87	0,87	-0,69	-0,69	-0,24
V2	0,87	1,00	0,79	-0,64	-0,65	-0,31
V3	0,87	0,79	1,00	-0,60	-0,75	-0,16
V4	-0,69	-0,64	-0,60	1,00	0,83	0,58
V5	-0,69	-0,65	-0,75	0,83	1,00	0,52
V6	-0,24	-0,31	-0,16	0,58	0,52	1,00

Джерело: розраховано авторами.

Вищевикладене наочно демонструє, наприклад, зворотний зв'язок (-0,69) між індексом глобалізації та ступенем участі країн у національних і міжнародних конфліктах (рис. 3).

Рис. 3. Кореляційне поле зв'язку між індексом глобалізації та рівнем участі країн у національних та міжнародних конфліктах

Джерело: побудовано авторами.

Отже, нині, зважаючи на наявні деструктивні тенденції у сфері забезпечення національної безпеки України в контексті міжнародних порівнянь, нагальною є потреба в упровадженні дієвих

заходів щодо поліпшення соціально-економічних передумов забезпечення національної безпеки в державі.

Необхідність гарантування національної безпеки, на думку В.О. Антонова, зумовлюється п'ятьма аспектами: по-перше, стрімкими змінами в житті самої України; по-друге, необхідністю об'єктивно і реалістично визначити місце країни у міжнародному співтоваристві; по-третє, нагальною потребою перегляду шляхів та засобів гарантування національної безпеки з урахуванням змін, що відбуваються як у світі, так і безпосередньо у державі; по-четверте, необхідністю нового оцінювання реально існуючих загроз і викликів часу, виявлення співвідношення між цілями і шляхами їхнього досягнення, загрозами й засобами їхнього усунення; по-п'яте, зростанням загрози глобального характеру [13].

Побудова інноваційно-орієнтованої моделі економіки в країні потребує розроблення інноваційних стратегій управління економікою як на рівні держави в цілому, так і на регіональному рівні, впровадження ефективної інноваційної політики й механізмів її реалізації з використанням сучасних форм, методів, важелів, інструментів регулювання інноваційних процесів [14].

Щоб сприяти побудові національної ідентичності у глобальному світі, необхідно: 1) сприяти реформуванню політичної системи, вивченню демократичних моделей управління та створенню інституційних передумов національної ідентичності; 2) сприяти економічному розвитку, забезпеченню справедливості й законності та гарантувати інтереси національної ідентичності; 3) розвивати національну культуру, сприяти зміцненню інтеграції цінностей і збагаченню культурного значення національної ідентичності; 4) визнати різні рівні розвитку громади та сприяти інтеграції громад у національну ідентичність [15].

Зарубіжні вчені також наголошують на необхідності розвитку інклюзивних інститутів і соціальної довіри. Ситуація, коли обмежена група осіб робить усе можливе для експлуатації решти населення та природних ресурсів, рано чи пізно призведе до знищення, тоді як інклюзивні інститути, в яких усе населення бере участь у процесі управління, гарантують довгостроковий успіх. З точки зору безпеки інклюзивні установи виходять за рамки національної та територіальної безпеки для гарантування безпеки людей. Тож головне питання в нинішній ситуації – це як побудувати інклюзивні інститути в глобалізованому світі. Оскільки, коли люди довіряють один одному, вони можуть працювати разом і співпрацювати зі спільною метою, що сприяє економічному зростанню [16].

У цьому контексті цілком погоджуємося з твердженням О.М. Ляшенко, що однією з найкращих можливостей для будь-яких соціально-економічних систем функціонувати у глобалізованому світі є гармонізація їх інтересів з інтересами суб'єктів і систем, які з ними взаємодіють [17].

Так, основними пріоритетами економічної безпеки України в умовах євроінтеграції є: коригування моделі інтеграції української економіки до ЄС через пріоритетний розвиток внутрішнього ринку, проведення політики зменшення частки експорту у ВВП за збереження значної ролі зовнішньої торгівлі у процесі відтворення; застосування ефективної імпоротної політики; підтримання високотехнологічного експорту через сприяння просуванню української продукції на зовнішній ринок; спрощення та прискорення процедури експортного контролю [18].

Закономірно, що Україна поступово інтегрується у міжнародне співтовариство, і наслідки глобалізаційних процесів стають дедалі відчутнішими для української економіки. Пріоритетним завданням, як відзначають О.В. Комеліна та А.О. Чайкіна, стає наближення вітчизняної економіки до рівня провідних країн світу шляхом активізації інноваційного процесу, підвищення стимулів до праці, поліпшення інвестиційного клімату, адаптації законодавства до сучасних умов господарювання, підтримки малого та середнього підприємництва тощо [19].

Надзвичайно важливим у сучасних умовах, як підкреслюють В.П. Мартинюк та Т.І. Длугопольська, є забезпечення соціальної безпеки держави, зокрема застосування комплексного підходу до соціальної політики (інвестування в пенсії, поліпшення доступу до охорони здоров'я та підтримка соціальної інтеграції людей похилого віку) [20].

Водночас необхідність забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної економіки актуалізує завдання продуктивного використання та примноження інтелектуального потенціалу. У контексті економічної безпеки доцільним є перехід національної економіки на соціально-безпековий шлях розвитку, що передбачає трансформацію методологічних підходів до формування нових цілей соціально-безпекової політики і ґрунтується на: комплексності, паритетності соціальних та безпекових цілей; пріоритетності критеріїв соціально-безпекової ефективності для державного фінансування науково-технічних і безпекових програм; гнучкості соціально-безпекових цілей, їх мобільності та мінливості залежно від змінюваних соціально-безпекових проблем держави [21].

Зважаючи на вищевикладене, до основних напрямів поліпшення соціально-економічних передумов забезпечення національної безпеки в Україні в умовах глобалізації та прискорення темпів розвитку держави на інноваційних засадах необхідно віднести:

- збільшення частки державного фінансування НДДКР до рівня 1,5%;
- установлення стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку країни;
- формування й розвиток інноваційно-інтегрованих структур (кластерів, венчурних фірм, наукових парків тощо);
- розвиток територіальної та галузевої інноваційної інфраструктури;
- налагодження співпраці органів державної влади з освітніми закладами й бізнес-структурами на засадах соціального партнерства;
- інтеграція національної та регіональних інноваційних систем до глобалізованого світового економічного простору;
- підвищення якості й практичної орієнтованості професійної освіти;
- запровадження енергоефективних та ощадливих технологій;
- стимулювання розвитку малого й середнього бізнесу;
- використання інструментів податкового стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання;
- сприяння формуванню на базі закладів вищої освіти потужних дослідницьких центрів;
- підвищення рівня інвестиційної привабливості держави.

Висновки. Отже, забезпечення національної безпеки постає ще більш нагальним завданням кожної держави в умовах глобалізації, спрямовуючи її зусилля на захист і дотримання національних інтересів у політичній, економічній, науково-технологічній, демографічній, інформаційній, соціальній, військовій, екологічній сферах. Хоча глобалізація має як позитивний, так і негативний ефект, виконаний кореляційний аналіз індексів глобалізації та миру за країнами світу дозволив констатувати скоріше позитивний вплив глобалізаційних процесів на національну безпеку держав. Компаративний аналіз рейтингових позицій України за значеннями індексу процвітання, міжнародного індексу енергетичної безпеки тощо свідчить про погіршення позицій країни та вкрай низький рівень добробуту і безпеки.

Перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямі пов'язані з необхідністю розроблення комплексного механізму забезпечення національної безпеки держави, спрямованого на використання позитивних ефектів глобалізації та подолання її негативних наслідків для вітчизняної економіки і суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Cirdei I.A. National Security and Collective Security from the Perspective of Ensuring Energy Security / I.A. Cirdei // Revista Academiei fortelor terestre, 2014. – No 2(74). – P. 145 – 151.
2. Irandoust M. Militarism and globalization: is there an empirical link? / M. Irandoust // Quality and quantity, May 2018. – Volume 52, Issue 3. – P. 1349 – 1369.
3. Закон України від 19.06.2003 № 964-IV «Про основи національної безпеки України» (у редакції від 30.11.2017) [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
4. Чумаченко С.В. Поняття та види суб'єктів забезпечення національної безпеки України / С.В. Чумаченко // Право.ua. – 2017. – №1. – С. 17 – 21.
5. Перепелиця М.О. Національна безпека держави у фінансовій сфері: поняття й загрози існуванню / М.О. Перепелиця // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. – 2016. – Вип. 2(2). – С. 86 – 89.
6. Надутий А.В. Територіальна цілісність як об'єкт національної безпеки України / А.В. Надутий // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2016. – № 31. – С. 299 – 314.
7. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року №1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: www.me.gov.ua/Documents/Download?id=cf1a6236-2e54-49b5-9d46-894a4bcd481.

8. A report on the global results of the 2017 Unisys Security Index [Електронний ресурс] / Unisys Corporation, 2017. – 12 p. – Режим доступу: http://www.app5.unisys.com/library/cmsmail/USI/Unisys%20Security%20Index_Global.pdf.
9. The Legatum Prosperity Index 2017 [Електронний ресурс] / The Legatum Institute Foundation, 2017. – 62 p. – Режим доступу: http://prosperitysite.s3-accelerate.amazonaws.com/3515/1187/1128/Legatum_Prospersity_Index_2017.pdf.
10. The International Index of Energy Security Risk 2016 [Електронний ресурс] / Institute for 21st Century Energy, U.S. Chamber of Commerce, 2016. – 64 p. – Режим доступу: https://www.globalenergyinstitute.org/sites/default/files/energyrisk_intl_2016.pdf.
11. The Global Peace Index 2017 [Електронний ресурс] / The Institute for Economics and Peace, 2017. – 140 p. – Режим доступу: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/06/GPI17-Report.pdf>.
12. The KOF Globalisation Index / Savina Gygli, Florian Haelg and Jan-Egbert Sturm / KOF Swiss Economic Institute. – Zurich, 2018. – 54 p.
13. Антонов В.О. Державна політика у сфері національної безпеки як гарантія забезпечення сталого розвитку української держави в сучасних умовах / В.О. Антонов // Альманах права. – 2016. – Вип. 7. – С. 260 – 263.
14. Левченко О.М. Стратегічні аспекти розвитку інноваційно-інтегрованих структур в Україні: основні складові та сучасний інструментарій / О.М. Левченко, О.В. Ткачук // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки. – Кропивницький : ЦНТУ, 2017. – Вип. 32. – С. 28 – 39.
15. Zhuojun W. National Identity in the Era of Globalization: Crisis and Reconstruction / W. Zhuojun, H. Hualing // Special Issue: National Identity in the Course of Globalization, 2014. – Volume 35, Issue 2. – P. 139 – 154.
16. Hiilamo H. Social Policies as Tools to Promote Security / H. Hiilamo, O. Kangas // Green European Journal. – Volume 15. – April 1, 2017. – <https://www.greeneuropeanjournal.eu/social-policies-as-tools-to-promote-security/>.
17. Ляшенко О.М. Системоутворення економічної безпеки підприємства: коеволюція, комплементаризм, гармонізація / О.М. Ляшенко // Економіка. Менеджмент. Підприємництво. – 2013. – № 25(1). – С. 195 – 201.
18. Кардаш О.Л. Економічна безпека України в системі національної безпеки / О.Л. Кардаш // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. – 2016. – Вип. 4. – С. 264 – 270.
19. Komelina O. Scientific principles of modelling entrepreneurial potential of a region / O. Komelina, A. Chaikina // Actual Problems of Economics, 2015. – Volume 164, Issue 2. – P. 38 – 44.
20. Мартинюк В.П. Видатки на соціальні пенсії в контексті забезпечення соціальної безпеки держави: міжнародні порівняння / В.П. Мартинюк, Т.І. Длугопольська // Стратегічні пріоритети. – 2017. – № 4. – С. 118 – 131.
21. Крупка М.І. Методологічні засади дослідження інтелектуального потенціалу в контексті економічної безпеки / М.І. Крупка, І.О. Ревак // Бізнес Інформ. – 2015. – №12. – С. 20 – 25.

REFERENCES:

1. Cirdei I.A. National Security and Collective Security from the Perspective of Ensuring Energy Security / I.A. Cirdei // Revista Academiei fortelor terestre, 2014. – No 2(74). – P. 145 – 151.
2. Irandoust M. Militarism and globalization: is there an empirical link? / M. Irandoust // Quality and quantity, May 2018. – Volume 52, Issue 3. – P. 1349 – 1369.
3. Закон України від 19.06.2003 № 964-IV «Pro osnovi natsionalnoi bezpeki Ukraïni» (u redaktsii vid 30.11.2017) [Yelektronniy resurs]. – Ofitsiyniy sayt Verkhovnoi Radi Ukraïni. – Rezhim dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
4. Chumachenko S.V. Ponyattya ta vidi sub'ektiv zabezpechennya natsionalnoi bezpeki Ukraïni / S.V. Chumachenko // Pravo.ua. – 2017. – №1. – S. 17 – 21.
5. Perepelitsya M.O. Natsionalna bezpeka derzhavi u finansoviy sferi: ponyattya y zagrozi isnuvannyu / M.O. Perepelitsya // Naukoviy visnik Khersonskogo derzhavnogo universitetu. Seriya: Yuridichni nauki. – 2016. – Vip. 2(2). – S. 86 – 89.
6. Nadutiy A.V. Teritorialna tsilisnist yak ob'ekt natsionalnoi bezpeki Ukraïni / A.V. Nadutiy // Aktualni problemi prava: teoriya i praktika. – 2016. – № 31. – S. 299 – 314.
7. Nakaz Ministerstva ekonomichnogo rozvitku i torgivli Ukraïni vid 29 zhovtnya 2013 roku №1277 «Pro zatverdzhennya Metodichnikh rekomendatsiy shchodo rozrakhunku rivnya ekonomichnoi

bezpeki Ukraïni» [Yeλεκtronniy resurs]. – Ofitsiyniy sayt Ministerstva ekonomichnogo rozvitku i toгrivli Ukraïni. – Rezhim dostupu: [www.me.gov.ua/Documents/Download?id= cfla6236-2e54-49b5-9d46-894a4bcd481](http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=cfla6236-2e54-49b5-9d46-894a4bcd481).

8. A report on the global results of the 2017 Unisys Security Index [Yeλεκtronniy resurs] / Unisys Corporation, 2017. – 12 r. – Rezhim dostupu: http://www.app5.unisys.com/library/cmsmail/USI/Unisys%20Security%20Index_Global.pdf.

9. The Legatum Prosperity Index 2017 [Yeλεκtronniy resurs] / The Legatum Institute Foundation, 2017. – 62 r. – Rezhim dostupu: http://prosperitysite.s3-accelerate.amazonaws.com/3515/1187/1128/Legatum_Prosperty_Index_2017.pdf.

10. The International Index of Energy Security Risk 2016 [Yeλεκtronniy resurs] / Institute for 21st Century Energy, U.S. Chamber of Commerce, 2016. – 64 r. – Rezhim dostupu: https://www.globalenergyinstitute.org/sites/default/files/energyrisk_intl_2016.pdf.

11. The Global Peace Index 2017 [Yeλεκtronniy resurs] / The Institute for Economics and Peace, 2017. – 140 r. – Rezhim dostupu: <http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/06/GPI17-Report.pdf>.

12. The KOF Globalisation Index / Savina Gygli, Florian Haelg and Jan-Egbert Sturm / KOF Swiss Economic Institute. – Zurich, 2018. – 54 r.

13. Antonov V.O. Derzhavna politika u sferi natsionalnoi bezpeki yak garantiya zabezpechennya stalogo rozvitku ukraïnskoi derzhavi v suchasnikh umovakh / V.O. Antonov // Almanakh prava. – 2016. – Vip. 7. – S. 260 – 263.

14. Levchenko O.M. Strategichni aspekti rozvitku innovatsiyno-integrovanikh struktur v Ukraïni: osnovni skladovi ta suchasniy instrumentariy / O.M. Levchenko, O.V. Tkachuk // Naukovi pratsi Kirovogradskogo natsionalnogo tekhnichnogo universitetu: Yekonomichni nauki. – Kropivnitskiy : TsNTU, 2017. – Vip. 32. – S. 28 – 39.

15. Zhuojun W. National Identity in the Era of Globalization: Crisis and Reconstruction / W. Zhuojun, H. Hualing // Special Issue: National Identity in the Course of Globalization, 2014. – Volume 35, Issue 2. – P. 139 – 154.

16. Hiilamo H. Social Policies as Tools to Promote Security / H. Hiilamo, O. Kangas // Green European Journal. – Volume 15. – April 1, 2017. – <https://www.greeneuropeanjournal.eu/social-policies-as-tools-to-promote-security/>.

17. Lyashenko O.M. Sistemoutvorennya ekonomichnoi bezpeki pidpriemstva: koevolyutsiya, komplementarizm, harmonizatsiya / O.M. Lyashenko // Yekonomika. Menedzhment. Pidpriemnitstvo. – 2013. – № 25(1). – S. 195 – 201.

18. Kardash O.L. Yekonomichna bezpeka Ukraïni v sistemi natsionalnoi bezpeki / O.L. Kardash // Visnik Natsionalnogo universitetu vodnogo gospodarstva ta prirodokoristuvannya. Yekonomichni nauki. – 2016. – Vip. 4. – S. 264 – 270.

19. Komelina O. Scientific principles of modelling entrepreneurial potential of a region / O. Komelina, A. Chaikina // Actual Problems of Economics, 2015. – Volume 164, Issue 2. – P. 38 – 44.

20. Martinyuk V.P. Vidatki na sotsialni pensii v konteksti zabezpechennya sotsialnoi bezpeki derzhavi: mizhnarodni porivnyannya / V.P. Martinyuk, T.I. Dlugopolska // Strategichni prioriteti. – 2017. – № 4. – S. 118 – 131.

21. Krupka M.I. Metodologichni zasadi doslidzhennya intelektualnogo potentsialu v konteksti ekonomichnoi bezpeki / M.I. Krupka, I.O. Revak // Biznes Inform. – 2015. – №12. – S. 20 – 25.

UDK 351/354

JEL F520, F600

Oleksandr Levchenko, D. Sc. (Economics), Professor, Vice-Rector for Scientific Activities, **Olha Tkachuk**, PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Economy, Management and Commercial Activities, **Ilna Tsarenko**, Postgraduate Student at the Department of Economy, Management and Commercial Activities. Central Ukrainian National Technical University.

The Social and Economic Preconditions for Ensuring of National Security under Conditions of Globalization. The peculiarities of national security ensuring under the conditions of strengthening of the globalization processes in the world are investigated. It was defined, that national security ensuring is an even more urgent task of each state in the globalized world, by directing its efforts to protect and adhere to the national interests in the political, economic, scientific, technological, demographic, informational, social, military, environmental spheres.

Although globalization has both positive and negative effects, the correlation analysis of globalization and peace indexes by the countries of the world has allowed to state the rather positive impact of

globalization processes on the states' national security. The comparative analysis of Ukraine's rating positions by the values of the index of prosperity, the international index of energy security, etc. indicates a deterioration of the country's position and the extremely low level of prosperity and security.

The ways of improvement of the socio-economic prerequisites for ensuring national security in Ukraine under the conditions of globalization and acceleration of the states' development on the innovative basis are substantiated. In this context, it was suggested such ways of improvement: increasing the share of state financing of R&D to 1.5%; establishing the strategic priorities of the country's innovation development; forming and development of innovative-integrated structures (clusters, venture companies, scientific parks, etc.); development of territorial and sectoral innovation infrastructure; establishing the cooperation between public authorities and educational institutions and business structures on the basis of social partnership; integration of national and regional innovative systems to the globalized world economic space; improvement of the quality and practical orientation of vocational education; establishing the energy-efficient and saving technologies; stimulating the development of small and medium-sized businesses; using the tax incentive tools for business entities; facilitating the forming of powerful research centers on the basis of institutions of higher education; increasing the level of investment attractiveness of the state.

Key words: national security, globalization, socio-economic preconditions, index of peace, index of globalization.

УДК 351/354
JEL F520, F600

Левченко Олександр Миколайович, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи. **Ткачук Ольга Володимирівна**, кандидат економічних наук, доцент. **Царенко Ілона Олександрівна**, аспірантка. Центральнотехнічний університет. **Соціально-економічні передумови забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації.** Досліджено особливості забезпечення національної безпеки в умовах посилення глобалізаційних процесів у світі. Виконано аналіз показників безпеки, миру, процвітання, ризиків енергетичної безпеки України в контексті міжнародних порівнянь. Обґрунтовано шляхи поліпшення соціально-економічних передумов забезпечення національної безпеки в Україні в умовах глобалізації та прискорення темпів розвитку держави на інноваційних засадах.

Ключові слова: національна безпека, глобалізація, соціально-економічні передумови, індекс миру, індекс глобалізації.

УДК 351/354
JEL F520, F600

Левченко Александр Николаевич, доктор экономических наук, профессор, проректор по научной работе. **Ткачук Ольга Владимировна**, кандидат экономических наук, доцент. **Царенко Илона Александровна**, аспирантка. Центральноукраинский национальный технический университет. **Социально-экономические предпосылки обеспечения национальной безопасности в условиях глобализации.** Исследованы особенности обеспечения национальной безопасности в условиях усиления глобализационных процессов в мире. Проведен анализ показателей безопасности, мира, процветания, рисков энергетической безопасности Украины в контексте международных сравнений. Обоснованы пути улучшения социально-экономических предпосылок обеспечения национальной безопасности в Украине в условиях глобализации и ускорения темпов развития государства на инновационных принципах.

Ключевые слова: национальная безопасность, глобализация, социально-экономические предпосылки, индекс мира, индекс глобализации.